

Ordblind på NGG



"Ordblindhed er en udfordring, men man kan stræbe efter samme mål som andre."

Indhold

1. Hvad er ordblindhed?	3
2. Tips til hverdagen	4
3. It-hjælpe midler	5
4. Dit team	6
5. Stavetræning	7
6. Videoklip om ordblindhed	7
7. Starthjælp	8
8. Links	10

Kære elev

Denne pjeces giver dig mere viden om din ordblindhed og om den træning, du skal i gang med nu.

Når du er ordblind på NGG, er det vigtigt for os, at du får samme muligheder som dine kammerater. Det betyder også, at du selv skal gøre en stor indsats. Du får et it-program med hjælperedskaber til stavning og oplæsning og begynder at gå til "styrketræning" hos en lærer, som hjælper dig op ad bjerget.

Held og lykke!

1. Hvad er ordblindhed?

Ord består af lyde, og som ordblind har du svært ved at opdele ordene i deres enkelte lyde. Ordblindhed er oftest noget, man arver. Det vil sige, at du sikkert har familiemedlemmer, som også er ordblinde. Man kan se din ordblindhed i en hjernescanning. Der er nemlig nogle afvigelse i hjernebjælken, hvor informationer sendes frem og tilbage mellem din venstre og højre hjernehalvdel. Der opstår fejlsignaler i kommunikationen mellem de to hjernehalvdele, og de betyder, at du har svært ved at benytte *skriftens lydprincip* – dvs. inddele ordene i lydenheder og omsætte bogstav til lyd. De to hjernehalvdele er programmeret til forskellige opgaver, og når der er problemer i kommunikationen mellem dem, går det altså ud over evnen til at stave og læse. Hos ordblinde foregår læse- og skriveprocessen derfor tit langsommere og mere usikker end hos andre elever. Det giver dig problemer på flere områder:

- ordgenkendelse
- stavning
- flydende læsning
- læseforståelse
- skriftlig fremstilling

Du er ikke alene, og ordblindhed har ikke noget at gøre med din intelligens. Tjek lige de kendte ordblinde på listen her!

ALBERTEINSTEIN
 BILLGATES
 H.C.ANDERSEN
 GHITANØRBY
 HENRYFORD
 INGVARKAMPBRAD
 JOHNLENNON
 JØRNUZON
 LEONARDODA VINCI
 MUHAMMADALI
 PABLOPICASSO
 RICHARDBRANSON
 STEVEJOB
 STEVENSPIELBERG
 THOMASBLACHMAN
 THOMASEDISON
 TOMCRUISE
 WALTDISNEY
 WHOOPI GOLDBERG
 WINSTONCHURCHILL

ORDBLINDHED ER IKKE ET TEGN PÅ MÅNGLENDE INTELLEKT. SÅ LAD OS STOPPE MED AT
 BEVÅRKE DET SÅDAN!
 ETLIVSOM.ORDBLIND.DK

Heldigvis bruger du mange andre tricks og metoder end koblingen mellem lyd og bogstav, når du læser og skriver:

- **Lyd for lyd:** Du kan stave lydene i et ord (*k-a-t = kat*)
- **Rim:** Du ved at *rund/sund* staves ens – kun første bogstav er forskelligt
- **Gæt:** Du gætter sidste ord, når du læser, at "bilen kørte ud af ... *garagen*"
- **Kontekst:** Du har en viden om genrer og teksttyper, som hjælper dig til at forstå, hvad du læser.
- **Morfemdeling:** Du ved, hvordan ordenes typiske dele staves: *af-slut-ning*
- **Vokalglidning:** Du kender alle "drillevokalerne", som ændrer lyd foran to konsonanter: *kysse - kysse*

Dine problemer i skolen har måske førhen præget din selvopfattelse meget, og du har sammenlignet dig med de andre elever. Hvorfor havde de nemt ved det, du måtte kæmpe med? Det er her, it-hjælpemidlerne kommer ind i billedet. Fremover skal dit it-staveprogram nemlig hjælpe dig til at arbejde med samme tempo og på samme niveau som dine kammerater, men den skal kombineres med en ekstra arbejdsindsats. It kan ikke erstatte læsetræning og viden om de forskellige staveregler. Vi træner derfor brugen af it til ordblinde, samtidig med at vi går i dybden med stavestrategier som dem ovenfor. På s. 7 er der links til den stavestræning, du har brug for.

2. Tips til hverdagen

- Brug det digitale bibliotek NOTA til at downloade både lærebøger og frilæsning.
- Brug din it-stavehjælp til skriftlige afleveringer, skriftlige prøver, diktater og noter.
- Husk, at du også er ordblind i fritiden. Brug teknologier på din mobil (for eksempel app'en Prizmo Go og mobilens egen mikrofon), til sms og sociale medier.
- Brug oplæsning i dit it-program til vanskelige fagtekster - spar læsetræningen til din frilæsning af tekster med en passende sværhedsgrad for dig.
- Du har krav på ekstra tid til prøver, og du får udleveret OCR-behandlede prøvesæt ved afgangsprøverne.
- Du må godt bede din lærer om særlige ordninger omkring gruppearbejde og siddeplads. Du er heller ikke forpligtet til at læse højt foran klassen.
- I 4.-9. klasse kommer du med i et netværk med skolens andre ordblinde, som mødes til hyggeligt samvær med udveksling af tips og tricks ca. hver tredje måned. Det er Linda Young (LYO), som arrangerer netværksmøderne.

3. It-hjælpemidler

Din pc

En meget stor del af arbejdet på din pc handler naturligt nok om læsning og/eller skrivning af tekst, og du skal derfor slå dit it-staveprogram til, når du bruger din pc. Men en række standardfunktioner på din pc eller mobiltelefon også hjælpe dig i arbejdet med tekster og kommunikation. Se herunder.

Oplæsning af tekst

Næsten enhver tekst på din pc kan oplæses med syntetisk eller digital tale. Det gælder f.eks. både tekster i tekstbehandlingsprogrammer, på e-mail, og på internettet.

Indlæsning af tekst

Overvej at bruge talegenkendelse, så du indlæser dine sms'er og beskeder på sociale medier i stedet for at skrive dem. Det er nemt, og så kan du have fokus på din stavetræning i andre sammenhænge, hvor den hurtige kommunikation ikke er så vigtig. Download også app'en *Prizmo Go*, som kan læse tekst op, du har fotograferet. Det er nemt og hurtigt.

Bevilling af it-hjælpemidler

Ordforslagsprogrammer som AppWriter og IntoWords kan støtte dig i skriveprocessen. Du får en ordliste på din skærm, som løbende kommer med ordforslag, mens du skriver. Gå ind og find en guide til netop *dit* it-staveprogram herunder:

- **AppWriter:** <https://www.wizkids.dk/support/vejledninger/appwriter-vejledninger/>
- **IntoWords:** <https://www.mv-nordic.com/dk/inspiration/oversigt-intowords-funktioner/>
- **CD-ORD:** <https://www.mv-nordic.com/dk/oversigt-cd-ords-funktioner/>

Hele it-pakken til ordblinde hentes på <https://sps.flexvalg.dk/>

Du får tilsendt dit brugernavn og en midlertidig adgangskode pr. mail, som du selv skal ændre.

Skriv dem ind her:

Brugernavn:

Adgangskode:

Hvis du får brug for hurtig hjælp: ATEA Servicedesk på tlf. 7021 1286 eller servicedesk@atea.dk

4. Dit team

Skolen har et team, som støtter ordblinde hele vejen til afgangseksamen.

1. Sekretærerne Malene og Frieda (MNC & FSN) på grundskolens kontor er ansvarlige for ansøgningen om it-hjælpemidler til dig. It-staveprogrammet (*AppWriter*, *CD-ORD* eller *IntoWords*) søges i grundskolen via en særlig støtteordning og leveres gratis af it-udbyderen *ATEA*. *AppWriter* virker på alle platforme, både pc, Mac og iPad. *CD-ORD* er til pc, og *IntoWords* er til Mac.
2. Når it-pakken er modtaget på sekretariatet, henter du den sammen med en kontrakt, som skal underskrives af dine forældre.
3. Du begynder i et forløb, hvor du skal lære it-staveprogrammet at kende og træne strategier. I udskolingen og FG er det Ida Eliassen (ILE) og/eller Jan Mouritzen (JMO), som bliver din personlige træner, når du skal lære din it-stavehjælp at kende. Du tager et "it-kørekort" for ordblinde, og vi træner samtidig stavning og grammatik på Gyldendals fagportaler til dansk og med "huskesedler" fra Dansk Sprognævn.
4. Hvis teknikken driller, skal du enten kontakte Ida Eliassen (ILE) eller Kirsten Thamstrup-Moser (KTM). Vi kan hjælpe dig, hvis du oplever problemer med *AppWriter* og andre it-redskaber. Send os en mail – så aftaler vi et tidspunkt.

Det er vigtigt, du og din familie er klar over, at vi gerne vil hjælpe jer. Både du og dine forældre skal sætte jer grundigt ind i it-hjælpemidlerne og deres forskellige funktioner, som I får nogle øvelser til at afprøve sammen. I skal turde prøve jer frem. Skolen hjælper med oplæringen, og hvis der er programfejl, kontakter vi leverandøren for at få løst problemerne hurtigst muligt.

Den vigtigste opgave for dine forældre er at støtte dig i processen og tale positivt om den. Der kan være bump på vejen, og måske driller teknikken. Det kan også føles uretfærdigt at kæmpe med noget, dine kammerater har nemt ved. Men det er hele indsatsen værd. It-hjælpemidlerne og det sure slid med ekstra stavetræning vil på den lange bane fjerne de begrænsninger, du ellers ville opleve. Man må ikke lade sig begrænse af sin ordblindhed, for man kan opnå samme resultater som ikke-ordblinde. Ordblinde bliver også astrofysikere, forfattere og skolelærere. Bare tjek listen med kendte ordblinde på s. 3!

It-hjælpemidlerne komponserer for dine læse- og skrivevanskeligheder, lidt ligesom briller komponserer for et svagt syn. Vores erfaring på NGG er, at man får et fagligt løft med it-stavehjælpen, fordi man ikke længere skal bruge al sin energi på at stave og skrive. Det tæller på

plussiden, at ordblinde bliver gode til at få idéer til nye løsninger. Du får gode it-færdigheder og lærer, at man ikke kommer sovende i mål. Husk, at dine små kampe i hverdagen gør dig stærk!

5. Stavetræning

- **Dansk - Gyldendal**
Grammatik, tegnsætning, lyde og bogstaver, bøjning: <https://dansk.gyldendal.dk/>
- **Gyldendals webprøver - retstavning online**
(Vælg "For elever" + "Træningsopgaver - retskrivning")
<http://retstavning.gyldendal.dk/>
- **Staveregler - Alinea (træningshæfte)**
<https://www.alinea.dk/serie/staveregler>



6. Videoklip om ordblindhed

- **Til forældre: Er dit barn ordblind?**
<https://www.mv-nordic.com/dk/support/foraeldre-barn-materiale/>
- **Noah: Mit liv som ordblind (serie)**
https://www.skoleflix.dk/watch/noah-er-ordblind-min-historie_Drjy2eopioFWbjS.html

7. Starthjælp

Ordforslag

IntoWords, AppWriter og CD-ORD tager højde for de mest almindelige stavefejl og kommer med relevante ordforslag, der passer til den sætning og sammenhæng, som du er i gang med at skrive. Stavehjælpen og de almindelige ordforslag kombineres, så det mest sandsynlige ord stadig vises øverst i listen. Man kan justere indstillingerne, så stavehjælpen fanger de fejl, *du* altid laver.

Oplæsning

Med din it-stavehjælp får du oplæsning med highlight af enkelte ord eller sætninger af PDF-filer eller f.eks. fra en hjemmeside. Her skal du med din it-stavehjælp stille cursoren ved tekstens begyndelse eller markere teksten og vælge "Start oplæsning".

Stavekontrol

Stavekontrollen i tekstbehandlingsprogrammet på din computer er en stor hjælp for dig, da den ofte kan foreslå det korrekte ord. Du skal bruge den samtidig med din it-stavehjælp.

Ordbøger

Brug dine online-ordbøger på www.ordbogen.com og Den Danske Ordbog i AppWriter. Du bruger den ved at markere ord, du ikke forstår, og slå dem op. Det er også muligt at oprette særlige fagordlister med dit it-program. Hvis der er mange nye fagord i undervisningen, så bed læreren om at notere vigtige udtryk på tavlen.

Indscannet tekst

Bøger og andet papirmateriale kan scannes ind og klargøres til oplæsning. Lærerne har pligt til at udlevere indscannet materiale i stedet for papirkopier til dig, så du kan bruge din it-stavehjælp og oplæsningsfunktion direkte. Til prøver får du også klargjorte prøvesæt.

Talegenkendelse

Du kan bruge udstyr, der gør det muligt at erstatte tastaturet og musen med almindelig tale. Med funktionen *Indtaling* under *Værktøjer* i Google Docs har du mulighed for at skrive f.eks. breve og noter bare ved at tale til pc'en.

Udklipslæser og OCR

Med Udklipslæser og OCR kan du nemt OCR-behandle dine dine dokumenter. Det betyder, at PDF-filer kan gøres læse- og skrivevenlige. Vi viser dig hvordan.

Ordlister

Ordlisterne gør det nemmere at skrive f.eks. fagord, der passer til et bestemt fagområde. Når du f.eks. skriver en rapport i faget biologi, er det en fordel for dig at have valgt relevante fagordlister. De fagspecifikke ordforslag vises tydeligt adskilt fra de almindelige ordforslag. AppWriters udvalg af fagordlister dækker grundskolen og de videregående uddannelser.

8. Links

<https://www.ordblindeforeningen.dk>

Foreningen arbejder for bedre vilkår for ordblinde og oplyser om ordblindhed og dysleksi.

<http://www.nota.nu/>

Nationalbibliotek for mennesker med læsevanskeligheder. Tilbyder bøger til børn og voksne, som af forskellige årsager har svært ved at læse.

<https://www.videnomlaesning.dk/>

Videnscentret formidler ny viden om læsning og skrivning.

Tips fra Nationalt Videncenter for Læsning og NOTA

Læs med ørerne

Man kan sagtens lytte til en bog, når man har svært ved at læse. Marianne Aen Thorsen, der er læsekonsulent i Fredensborg Kommune, giver gode råd til, hvordan du kan lytte-læse.

<https://www.youtube.com/watch?v=NstFL9g8gBE>

Ordblindhed er en hæmsko - ikke en hindring

Tidligere lektor ved Danmarks Pædagogiske Universitet, Elisabeth Arnbak, fortæller om ordblindhed:

<https://www.youtube.com/watch?v=JW1F2qTgPLA>

Fordele ved tegneserier og lydbøger

Hør, hvordan tegneserier gør læsning sjovere og mere levende.

<https://nota.dk/viden/tegnaserier-er-ogsaa-laering-dit-barn-kan-laene-dem-som-lydboger>

Om at være ordblind - det vigtigste i hverdagen

Elever med ordblindhed fortæller om, hvad der er vigtigst for dem i dagligdagen.

<https://nota.dk/viden/om-v%C3%A6re-ordblind-det-vigtigste-i-hverdagen>